

Mooi Saauwerd

n verhoal ien t Grunnegers deur Bè Kuipers

Saauwerd is n lelk dörp. Ik hoop dat ik mien dörpsgenoten hier nait mit kwets, want dat is mien bedoulen nait. Mor veul minsen vienden dat nou ainmoal. Ik herinner mie bievuebeeld n tv-oetzenden van Gerard Joling en Gordon. Dat was ien t programma 'Over de vloer' op RTL5, n joarofwat leden. Zai gingen dou aan t waark bie Lenie t Hart heur Zeehondencreche ien Paiderboeren..

Op hinraais kwamen ze deur Saauwerd en dat wer ook filmd en oetzonden. Dou zai zo op n miesderge mörgen deur Saauwerd reden zeden ze tegen nkander: "Wat erg hê? Je zult hier toch wónen..." Mit heur haarde laggen en ginnegappen der bie netuurlek. Ik von dat dou volledeg onterecht en haildaal nait neudeg om ons dörp zo weg te zetten.

Mor ik ging der loader toch wat aans tegen aan kieken. Ik pepaaierte t ais n boetenstoander te zain. En ik denk dat Saauwerd ienderdoad haildaal gain positieve oetstroalen het, ien elk geval nait vanof provinziolae weg. Netuurlek stoan der wiederop ien dörp wel mooie hoezen, t Ranomi-plantsoen is bie veurjoarsdag n blommenzee en zo bennen der wel meer mooie plekjes ien en rond Saauwerd.

Mor doar kin je niks van zain vanof provinziolae weg. En dat geldt ook veur Oadörp. Behaalve dat ze doar midden ien dörp t Widde Hoes hebben, n gebaauw mit nog n béétje cachet. Lestdoags was ik mit mien vraauw mit auto noar Stad west was en wie haren ook nog n bosschop ien Winzem. Dou reden wie ook deur Saauwerd zoas veul aander lu.

Dat overkomt mie nait voak, want ik sloag mainsttied òf ien Saauwerd. En as ienwoonder ben ik beveuroordaild, je zain t gewoon nait meer. Mor dou wie zo deur dörp reden, zeden wie tegen nkander: "t Is ienderdoad gain kiek geliek." Apmoal olderwetse, veuroorlogse wonens, nait rejoal, mor knuderg en klaain, n enkel hoes wat groder.

En verder n olle, leegstoande waarkploats dij mit ain houk hoast ien weg staait, n hail luk krudenierswinkeltje, n timmerbedrief mit waaineg bedrieveghaid, n tot winkel verbaauwde olle schoul dij te koop staait, n veurmoalege cafetaria, n hail old kerkhof. Nee veul biezunders is t nait veur ain dij zo deur Saauwerd ridt. En as t den ook nog zo'n grieze, graauwe, triesterge dag is...

Doar komt bie dat wie ien n krimpgebied leven. Jonge minsen trekken aal meer vot en komt mor naauw nije aanwas bie. Winkels en schoulen mouten sloeten. En din wonen wie tot overmoat van ramp ook nog aan raand van t oardbevengsbied. t Is ain brok ellende. "Een beetje saai," zegt mien familie oet aander dailen van t laand as ik ze vroag wat ze van Saauwerd vienden. Zai spoaren mie, mor ze bedoulen aigelk: oerlelk.

Van oorsprong was dit gebied rond Saauwerd en Oadörp al nait slim welvoarend, apmoal swoare klaai doar nait veul meer op gruien wil as gras. Je kinnen t zain aan dij lutje boerenploatsen, doodknooiersspultjes. n Fersoonleke dörpskerk mit n karakterestieke toren heb we hier ook nait meer. En ol Onstabörg is ook sleupt. Wat olle en karakteristieke gebaauwen aangait is hier nait veul te beleven.

Is dat den slim, kin je joe ofvroagen? Nou nee, slim is wat aans en ik denk wel dat mainste minsen vienden dat ze n mooie woonderij hebben ien Saauwerd. Ik ook traauwens, ik mag hier allernoaste geern wonen. Lekker rusteg, landelk, mooi oetzicht... Mor doar rekt n boetenstoander of n touvallege passant nait mit. n Old gezegde is: eerste iendruk blifft t laangste hangen.

Van aanderkaant, meschain mout ter toch wel wat gebeuren hier. Aans is t dood ien de pot, stilstand is achteroetgang. Dat komt goud oet, want ze willen der ook wat aan doun ja. Ien dit oardbevengsbied zel, zo is ons beloofd deur minister Kamp, veur meer as n miljard euro ien-vesteerd worden om dit gebied weer n beetje op poten te krieggen. As t apmoal ook woarhaid wordt netuurlek.

Over dij ienvesterings wil ik t ais mit joe hebben. Ik ben op n idee kommen deur t lezen van t bouk 'Het brilletje van Tsjechov', van journalist Michel Krielaars. Krielaars was joaren correspondent van NRC Handelsblad veur Rusland en woonde n haile zet ien Moskou. Ien dit bouk beschrift hai zien raais deur Rusland van Moskou haildaal tot aan Vladivostok aantou, bie de Japanse Zee. Hai moakt zien raais aan de hand van braiven en aander documenten van de bekende Russische schriever Tsjechov (1860-1904).

Op n zeker mement komt Krielaars, as e op pad is noar Nizjini Novgorod, t vrougere Gorki, haalfweg Oeral, ien n luk stadje, ongeveer twijmoal zo groot as Saauwerd. Dit stadje mit de noam Pljos of Plyos, ligt aan de rivier de Wolga en het 2500 ienwoonders, feidelk n dörp dus. Mor ien dij contrainen wordt dat stadje beschaauwd as t klaainste pronkjewail aan de Wolga.

De ien Rusland slim bekende schilder Levitan (1860-1900) het ien dezulfde periode dat Tsjechov zien toneelstukken en bouken schreef, leste kwart van 19e aiw, zo'n twijhonderd schilderijen moakt van dit dörp en zien omgeven. Hai schilderde ien n soort melancholieke, wat roege mor realistische stijl, de modderwegen, vervalen boerderijen, armoudege hoezen, moagere koiën, t boerenlaand en wiederop de koale steppe. Hai mouk t nait mooier as t was.

En dat was nou net zien kracht en doarvandoan is dit dörp wereldberoemd worden ien Rusland. Benoam de lichtval is zeldsoam mooi doar, wordt ter zegd. Der is n muzeum veur dizze schilder ien Pljos en ale joaren komt ter n stroom van bezuikers noartou, drijhonderddoezend ien t joar. Der is doar n locoale oligarg dij veul olle hoezen opkocht en restaureert tot luxe hotels.

Kiek, dat bedoul ik. Woarom nait ienvesteren ien Saauwerd om zo dit gat oet de ellende te trekken en tot n wereldberoemde ploats te moaken? Den mout we netuurlek nog wel zain dat wie hier n schilder van t formaat Henk Helmantel of zo kriegen dij Saauwerd letterlek op de koart, in dit geval op t douk, zet.

Saauwerd mit zien knuderge veuroorlogse hoeskes, n ol waarkploats, n hail luk krudenierswinkelkje, n doods timmerbedrief. Verder n te koop stoande winkel, n cafetaria dij dicht is en n old kerkhof. En ook aarmoudege boerderijkes en de oetgestrektheid van t omringende laand. Dij lelkeghaid is juist onze staarkte.

Ien Rusland bemuit overhaid hom mor naauw mit de periferie. Net as wie hier ien Grunnen ook aan t voutenèn liggen. Noa de val van t communisme is der ien Rusland veul verhinneweerd op t pladdeland. Veul verloaten, vervalen febrieken en kolchozen, roemte boeten de grode steden is slim verwoarloosd. Allain ien de grodere steden stoan moderne torenflats en pat-serege hoezen van de rieke bovenloag, de nouveau riche.

Mor dij parallel gaat nait haildaal op. Het mout ien Rusland kommen van particuliere ienvesterders, mensen mit n bult geld, oligarchen. Mor onze overhaid het zulf n miljard (doezend miljoun!) euro op plaank liggen veur Grunnen. Ons gas roakt op korde termien op, dus wie móuten ons wel bezinnen op wat nijs. Mor roemte blift hier tot ien lengte van doagen.

Loat we van dij leegte n deugd moaken en Sauwerd ter wereldberoemd van worden loaten. t Mout kinnen, volgens mie. Der is geld zat. As ien Saauwerd eerst mor ais haalfschaid van de bezuikers aan Pljos kommen, honderdvieftegdoezend. Doar zol we t eerst wel mit doun kinnen, ducht mie. En ik wil ook nait kienderachteg of ainkeneg wezen, ook Oadörp en de baaide Wetsens kinnen der van mit profiteren.

Ze bennen doar ien Pljos t ook apmoal aan t opknappen, olle hoezen, stroatjes, mor ook de omgeven, de rivierkaant van de Wolga, bozzen en landerijen. En zai hebben doar richten Oeral n reuzen potentieel aan leegte. Zol dat nou hier ook nait zo kinnen, vroag ik mie òf. Wie hebben ja ook roemte zat.

En den kin we ook ansichtkoartjes moaken mit 'Mooi Sauwerd' en dij over haile wereld ver-sturen. Wel wait kommen der den hier ook doezenden toeristen noar ons pronkjewail.